

Floraen på Byskovs eng ved Tissøs vestbred

Byskovs eng slået i august. I baggrunden ses rørskov og Tissø.

Carsten Clausen og Hans Guldager Christiansen
Oktober 2020

INDLEDNING

Byskovs eng ligger midt på Tissøs vestbred lige nord for Fugledegård, se kort herunder. Området dækker kun et lille stykke af vestbredden på små 200 m. På næste side ses et ortofoto, som viser området nærmere.

Der er ikke offentlig adgang til området, som ejes af Karen og Jørn Byskov. Vi takker dem for, at vi måtte botanisere på engen.

Byskovs eng på vestsiden af Tissø lige nord for Fugledegård.

VORES UNDERSØGELSE

Vi har besøgt engen hver måned fra april til september 2020. Det er på 11. år, vi besøger dele af Tissøs bredder og laver vore botaniske undersøgelser og floralister.

Tidligere har vi brugt plantenavnene i "Den Nye Nordiske Flora" (Mossberg og Stenberg, 2005), men nu er der kommet en ny udgave, som er ajourført mht. både navne og systematik: "Nordens flora" (Mossberg og Stenberg, 2020). Det er navnene i den, vi fremover benytter, og det medfører små ændringer i planternes navne i forhold til vores tidligere rapporter.

En af forbedringerne i "Nordens flora" er, at der ikke er så mange planter, som hedder "Alm." (almindelig) foran slægtsnavnet. Den Nye Nordiske Flora hæftede ofte "Alm." på slægtsnavnet, hvis der var flere arter i slægten. I "Nordens flora" er "Alm." slettet mange steder. F.eks. hedder Alm. Vand-Mynte nu blot Vand-Mynte. Det er vi glade for!

De mange "Alm."-navne havde utilsigtede konsekvenser, f.eks. kom Søpryd i "Den Nye Nordiske Flora" til at hedde Alm. Søpryd, da der i Norden også findes en Krybende Søpryd, som Alm. Søpryd navnemæssigt skulle adskilles fra, og som i øvrigt slet ikke findes i Danmark. Men Alm. Søpryd er faktisk en sjælden plante, og navnet er ikke heldigt. Nu hedder planten igen blot Søpryd i "Nordens flora". Antallet af "Alm."-arter er i "Nordens flora" på 84 i registret, mens der er 160 "Alm."-arter i registret i "Den Nye Nordiske Flora".

Engen er markeret med rødt. Syd for ses markeringer af vikingbebyggelsen og stien fra Fugledegård gennem rørskoven til fugleskjulet. Ortofoto.

LANDSKABET

Det med rødt markerede område er et ca. 150 m langt stykke af søbredden og med en dybde på små 200 m. På de højeste dele oven for den lave søskrænt (mod venstre) vokser lidt skov og krat, og neden for skrænten ligger et engstykke. Søskrænten fremkom sidst i 1800-tallet som følge af en vandstandssænkning på ca. 2 m. Ud mod Tissø (mod højre) afløses engen af rørskov, hvor der også vokser lidt pilekrat. Søbredden er dækket af vand på ortofoto herover, da vandstanden i Tissø er høj om vinteren og i foråret. Her på sommeren dukker søbredden frem, når vandstanden falder i Tissø, og i august er søbredden ca. 20 m bred, se figur 2.

Området er hegnet af mod syd og nord, hvor arealerne udenfor afgræsses. Selve Byskovs engstykke afgræsses ikke, men de lavere dele slås med maskine, og der slås også spor i skoven og ud gennem rørskoven og pilekrattet. Sporene har jagtlig formål.

Arealet fra søskrænten og søværts er udpeget som Natura 2000 område, endvidere indgår det som en del af Naturpark Åmosen.

Figur 1. Engen set fra syd er slået sidst på sommeren.
I baggrunden ses nogle ualmindeligt høje poppler (Landevejs-Poppel).

FLORAEN PÅ AREALET

Skov og krat oven for søskrænten er botanisk set ordinær med Rødgran, Ahorn, Grå-Pil, Engriflet Tjørn og andre almindelige arter. Urterne er også almindelige som Alm. Hulsvøb og Feber-Nellikerod. Om foråret lyser Erantis, Påskelilje og Alm. Guldstjerne op.

Engen neden for søskrænten er mere artsrig, se figur 1. Den gror ikke bare til i høje græsser, da den slås hen på sommeren. På engen vokser positiv-arter (se senere) som Kær-Fladstjerne, Kær-Snerre, Vand-Mynte og Toradet Star.

Ud mod søen står rørskoven massivt, og den består mest af Tagrør, iblandet Strand-Kogleaks og Blågrøn Kogleaks. I bunden står mindre arter som Vand-Mynte og Gåse-Potentil. Der er slået spor gennem rørskoven og et sted er der slået en bredere bræmme. Det giver plads til arter som Eng-Kabbeleje, Dusk-Syre, Gul Frøstjerne, Kattehale, Brudelys og Gul Iris. Disse arter står også i den tætte rørskov, men det er bare sværere at se dem her. Der er også partier med star-sump af arterne Tykakset-, Nikkende- og Alm. Star.

Udenfor tagrørssumpen bliver søbunden blottet, hvis det er en tør sommer (se figur 2). Søbunden dukker så frem i et ca. 20 m bredt bælte, og de kiselholdige kransnålalger dækker det meste af bunden med et smudsighvidt lag. Der er meget lidt vegetation på den blottede søbund, kun lidt Blågrøn Gåsefod, Fliget Brøndsel, få Vejbred-Skeblad, Brudelys og Vand-Mynte.

Figur 2. Søbredden ud for engen i august måned med et lag af kransnålalger.

I rørskoven vokser den sjældne og tidligere rødlistede Lancet-Skeblad, som vi fandt ca. 20 stk af. I den nyeste Rødliste (Rødliste 2019) bedømmes den til at være mere almindelig end tidligere antaget, og den er derfor taget af den Nationale Rødliste. Men den står stadig på den regionale rødliste som ”Sårbar”, og Lancet-Skeblad er en vestsjællandsk ansvars-art (Leth, 2006).

Samlet kan man om eng og rørskov sige, at selv dette lille stykke søbred ved Tissø, som ved første øjekast ser ordinært ud, rummer en række arter, som er typiske for naturtypen, og som indikerer naturkvalitet. Vi bemærker også, at der IKKE vokser Nåle-Sumpstrå eller Søpryd her, hvilket der ellers gør lidt nord og syd herfor (”Bulbrogård”, Clausen og Christiansen (2017) og ”Lunden”, Clausen og Christiansen (2019)). Dette selv om søbredden, for os at se, indbyder til det.

På området kan man finde ret mange gamle kulturplanter, som i Vikingetiden og i Middelalderen har været dyrket til brug som læge-, køkken-, pryd-, duft-, farve og giftplanter m.v. Den slags planter findes hele vejen rundt om Tissø, og det er ikke mærkeligt, at der er adskillige af dem netop her så tæt på Fugledegård, hvor der i over 500 år var bo- og samlingssted for jernalderfolk og vikinger. Den mest bemærkelsesværdige gamle kulturplante er Kalmus, der vokser i en større bestand i rørsumpen. De mere almindelige arter fundet på arealet er: Alm. Katost, Cikorie, Filtet- og Liden Burre, Læge-Oksetunge, Marts-Viol, Rundbladet Katost, Rød Tandbæger, Svaleurt, Sødskærm og Udbladet Kongelys.

Positiv-arter

”Positiv-arter” er arter, som er knyttet til beskyttede eller typiske naturtyper. Positiv-arter indikerer naturkvalitet (Leth, 2006). I tabel 1 står alle de positiv-arter, vi har fundet på det undersøgte område.

Positiv-art	Kategori
Aks-Tusindblad	SP
Alm. Fredløs	AP
Alm. Star	AP
Blågrøn Gåsefod	AP
Brudelys	HP
Dunet Dueurt	AP
Dusk-Fredløs	AP
Dynd-Padderok	AP
Gul Frøstjerne	AP
Hare-Kløver	HP
Kær-Fladstjerne	AP

Kær-Padderok	AP
Kær-Snerre	AP
Lancet-Skeblad	VU(A)
Nikkende Star	AP
Nøgle-Skræppe	HP
Soløje-Alant	SP
Strand-Skræppe	AP
Sump-Forglemmigej	AP
Toradet Star	AP
Tykakset Star	AP
Vand-Mynte	AP
Vand-Ærenpris	AP

Tabel 1.

AP: Almindelig positiv-art

HP: Hist og her positiv-art

SP: Sjælden positiv-art

VU(A): Regionalt sårbar og regional ansvarsart

SAMMENFATNING

I alt fandt vi 149 slags urter og 22 slags buske og træer. 23 af dem er positiv-arter, og langt de fleste er almindelige positiv-arter. Da Lancet-Skeblad i 2019 er taget af rødlisten (Rødliste 2019), er der ingen rødlistede arter. De 3-4 ha store stykke af Tissøs vestlige bred er ret ordinært, men stadig med mere end 20 positiv-arter, hvilket viser, at selv små stykker af Tissøs bred er god natur.

Alle fotos: HGC og evt. henvendelse: carstenbclausen@hotmail.dk

LITTERATUR

Clausen, Carsten og Hans Guldager Christiansen 2017: Floraen på engen ved Bulbrogård, Tissø.

– Naturpark Åmosens og DN/Kalundborgs elektroniske hjemmeside.

Clausen, Carsten og Hans Guldager Christiansen 2019: Floraen på ”Lunden”, en eng ved Tissøs sydvestlige bred. - Naturpark Åmosens og DN/Kalundborgs elektroniske hjemmeside.

Leth Peter 2006: Status for Vestsjællands Flora 2006 – en kommenteret regional rødliste og positivliste. - Dansk Botanisk Forenings hjemmeside (www.botaniskforening.dk).

Mossberg Bo & Lennart Stenberg 2005 og 2007: Den Nye Nordiske Flora.

– Gyldendal. På dansk ved Jon Feilberg.

Mossberg, Bo & Lennart Stenberg 2020: Nordens flora. - Gyldendal. På dansk ved Jon Feilberg.

Rødliste 2019. AU Bioscience – Den danske Rødliste – Institut for Bioscience.

Urter

Aften-Pragtstjerne
 Ager-Padderok
 Ager-Sennep
 Ager-Snerle
 Ager-Stedmoderblomst
 Ager-Tidsel
 Ager-Vejbred
 Aks-Tusindblad
 Alm. Fredløs
 Alm. Fuglegræs
 Alm. Guldstjerne
 Alm. Gåsemad
 Alm. Hulsvøb
 Alm. Hundegræs
 Alm. Hønsetarm
 Alm. Katost
 Alm. Kvik
 Alm. Mjødurt
 Alm. Rapgræs
 Alm. Rajgræs
 Alm. Røllike
 Alm. Skjolddrager
 Alm. Star
 Alm. Sumpstrå
 Alm. Syre
 Bakke-Forglemmigej
 Bidende Ranunkel
 Bittersød Natskygge
 Bleg Pileurt
 Blød Hejre
 Blød Storkenæb
 Blågrøn Gåsefod
 Blågrøn Kogleaks
 Bredbladet Mærke
 Brudelys
 Burre-Snerre
 Butbladet Skræppe
 Canadisk Bakkestjerne
 Cikorie
 Draphavre
 Dunet Dueurt
 Dusk-Fredløs
 Dusk-Syre
 Dynd-Padderok
 Døvnælde
 Eng-Forglemmigej
 Eng-Kabbeleje
 Eng-Rævehale
 Enårig-Rapgræs
 Erantis
 Feber-Nellikerod
 Fersken-Pileurt
 Filtet Burre
 Finbladet Vejsennep
 Fliget Brøndsøl
 Fløjlsgræs
 Foder-Kulsukker
 Foder-Vikke
 Følfod
 Glanskapslet Siv

Gold Hejre
 Gråbynke
 Gul Frøstjerne
 Gul Iris
 Gul Snerre
 Gærde-Snerle
 Gærde-Valmue
 Gåsepotentil
 Hare-Kløver
 Hjortetrøst
 Horse-Tidsel
 Hundepersille s.l.
 Hvidmelet Gåsefod
 Hyrdetaske
 Håret Star
 Judaspenge
 Kalmus
 Kantet Dueurt
 Kattehale
 Korn-Valmue
 Korsknep
 Kruset Skræppe
 Kruset Tidsel
 Krybende Potentil
 Kryb-Hvene
 Kær-Fladstjerne
 Kær-Galtetand
 Kær-Guldarse
 Kær-Padderok
 Kær-Snerre
 Lancet-Vejbred
 Lancet-Skeblad
 Liden Andemad
 Liden Burre
 Lådden Dueurt
 Læge-Oksetunge
 Løg-Karse
 Mark-Ærenpris
 Marts-Viol
 Mælkebøtte sp.
 Nikkende Star
 Nøgle-Skræppe
 Opret Amarant
 Opret Hønsetarm
 Pengebladet Fredløs
 Pindsvineknop s.l.
 Prikbladet Perikon
 Pyrenæisk Storkenæb
 Påskelilje
 Rundbladet Katost
 Ru Svinemælk
 Rød Svingel
 Rød Tandbæger
 Rød Tvetand
 Røgræs
 Skvalderkål
 Slangehoved
 Smalbladet
 Dunhammer
 Småfrugtet
 Pindsvineknop
 Snerle-Pileurt

Soløje-Alant
 Stor Andemad
 Storkronet Ærenpris
 Stor Nælde
 Strand-Kogleaks
 Strand-Skræppe
 Sump-Evighedsblomst
 Sump-Forglemmigej
 Svaleurt
 Svine-Mælde
 Sværtevæld
 Sødskærm
 Tag-Høgeskæg
 Tagrør
 Tandfri Vårsalat
 Tigger-Ranunkel
 Toradet Star
 Tudse-Siv
 Tusindfryd
 Tykakset Star
 Tyndskulpet
 Brøndkarse
 Uldbladet Kongelys
 Vand-Mynte
 Vand-Pileurt
 Vand-Skræppe
 Vand-Ærenpris
 Vedbend-Ærenpris
 Vejbred-Skeblad
 Vild Kørvel
 Vorterod
 Vår-Gæslingeblomst

Fugle

Agerhøne
 Blishøne
 Bogfinke
 Fasan
 Gransanger
 Grønirisk
 Gråand
 Grågå
 Gråkrage
 Gulspurv
 Gærdesmutte
 Gøg
 Havørn
 Hvid Vipstjert
 Hættemåge
 Knopsvane
 Landsvale
 Munk
 Mursejler
 Musvit
 Nattergal
 Ringdue
 Rørdrum
 Rørhøg
 Rørsanger
 Skarv
 Stær
 Toppet Lappedykker
 Troldand

Træer og buske

Ahorn
 Alm. Hyld
 Alm. Røn
 Alm. Æble
 Ask
 Balsam-Poppel
 Bittersød Natskygge
 Bjergfyr
 Brombær sp.
 Bånd-Pil
 Engriflet Tjørn
 Femhannet Pil
 Grå-Pil
 Hvidgran
 Landevejs-Poppel
 Mirabel
 Rynket Rose
 Rød-El
 Rødgran
 Selje-Røn
 Skov-Elm
 Stikkelsbær

Andet

Admiral
 Alm. Vandnymfe
 Aurora
 Blå Libelle
 Blåvinget
 Pragtvandnymfe
 Brun frø sp.
 Dagpåfugleøje
 Græsrandøje
 Grøn Frø
 Grønåret
 Kålsommerfugl
 Hare
 Kransnålalge
 Lille Kålsommerfugl
 Nældens Takvinge
 Rådyr
 Skovrandøje
 Stor Bredpande
 Stor Kålsommerfugl
 Storplettet
 Perlemorssommerfugl

Soløje-Alant

Brudelys

Alm. Røllike

Tyakakset Star